

BÜRKÜT

Türk Dünyası Dergisi

BÜRKÜT

Journal of Turkish World

www.burkutdergisi.com

Araştırma Makalesi

Makale Geliş Tarihi: 30.07.2025

Makale Kabul Tarihi: 15.10.2025

Məmmədli, Ş., Quliyev, T. və Əliyev, Y. (2025). Bahtiyar Vahabzadə şiirlerinde dilsel yenilikçiliğin öne çıkan özellikleri. *Bürküt Türk Dünyası Dergisi*, 4(2), 146-156. <http://dx.doi.org/10.56210/burkut76>

BAHTİYAR VAHABZADE ŞİİRLERİNDE DİLSEL YENİLİKÇİLİĞİN ÖNE ÇIKAN ÖZELLİKLERİ

Prof. Dr. Şurəddin MƏMMƏDLİ

Ardahan Üniversitesi sureddinmemmedli@ardahan.edu.tr ORCID

Prof. Dr. Telman QULİYEV

Gəncə Dövlət Universiteti gdu.azerbaycandili@mail.ru ORCID

Doç. Dr. Yadigar ƏLİYEV

Gəncə Dövlət Universiteti yadiqar_aliyev@mail.ru ORCID

Öz

Doğumunun 100. yıldönümü dolayısıyla 2025 yılı Azerbaycan'da Bahtiyar Vahabzade yılı olarak ilan edilmiştir.

Çağdaş Azerbaycan edebî-toplumsal muhitinde Bahtiyar Vahabzade millî fazilet sahibi şair, drama yazarı, edebiyat bilimi profesörü, etken toplumsalcı olarak önemli yer tutmaktadır. Günümüzde Azerbaycan'ın en çok sevilen şairinin edebî mirası; Azerbaycan edebiyatında felsefî şiir akımının zengin ve kendine özgü hazinesi niteliğiyle öne çıkmaktadır. Şiirleri, poemaları (olay örgülü uzun şiirleri), manzum tiyatro oyunları yazın dili estetiğiyle de ilgi çekmektedir. Bu yönüyle şairimizin eserleri millî edebiyatta yeni nefes, yenilikçilik düzeyinde, novatorluk düzleminde değerlendirilir.

Bu hususlardan yola çıkarak makalede Bahtiyar Vahabzade şiirlerinin dilinde yenilik ölçütleri; ana dili ilkesi, sözün anlam çaraları, idiomatik deyimsele ifadelerin kullanımı, halk konuşma malzemesinin şiiriyeti, yeni sözcükler ve deyişler bağlamlarında ele alınmıştır.

Anahtar Sözcükler: Azerbaycan edebiyatı, Bahtiyar Vahabzade, edebî dil, novatorluk, şiir yenilikçiliği.

PROMINENT FEATURES OF INNOVATION IN BAKHTIYAR VAHABZADE'S POETRY

Abstract

On the occasion of the 100th anniversary of his birth, 2025 was declared the Year of Bakhtiyar Vahabzade in Azerbaijan.

Bürküt Türk Dünyası Dergisi, 4(2), 2025, 146-156, TÜRKİYE

In the contemporary Azerbaijani literary and social scene, Bakhtiyar Vahabzade holds a significant place as a nationally esteemed poet, dramatist, professor of literary studies, and influential public figure. The literary legacy of today's most beloved Azerbaijani poet stands out as a rich and distinctive treasure trove of the philosophical poetic movement in Azerbaijani literature. His poems, and verse plays are also noteworthy for their aesthetics of literary language. In this respect, the poet's works are evaluated as a breath of fresh air, innovative, and innovator in national literature.

Based on these issues, the article discusses the criteria for innovation in the language of Bahtiyar Vahabzade's poems in the context of the mother tongue principle, semantic elements of the word, the use of idiomatic expressions, the poetry of the colloquial language, new words and sayings.

Keywords: Azerbaijani literature, Bakhtiyar Vahabzade, literary language, poetry innovation.

Ø. Giriş

20-ci əsrin ortalarından Azərbaycan ədəbi dili öz inkişafının yeni mərhələsinə qədəm qoymuşdur. Yazılı ədəbi dil xalqiləşərək, xalq danışığı dili ünsürləriylə zənginləşmiş, başqa dillərdən alınan leksik vahidlərlə yanaşı, Azərbaycan dilinin öz daxili imkanları əsasında yeni sözlər törədilmişdir. Nəzm və nəsr əsərlərində yeni, özgün olan bədii təsvir və ifadə vasitələri özünü göstərmişdir.

Çağdaş Azərbaycan poeziyasının günəşi Bəxtiyar Vahabzadənin şeirlərində ana dilinin gücü, bədii potensialı doğrultusunda ədəbi dilin inkişaf meyilləri də ən fəal və əhatəli şəkildə əksini tapmışdır. Şeirlərin özünə məxsus dil xüsusiyyətləri, bədii təsvir, ifadə vasitələri və digər üslub göstəriciləri onların linqvistik cəhətdən irdələnməsi, araşdırılması gərəkəsini gündəmə gətirir.

Şairin coşqu dili bədii sənət vüsətiylə paralel olaraq, aydın və səlis olmasıyla, xalq danışığı dilinə yaxınlığıyla da seçilir. Bu şeirlərdə Azərbaycanın frazeoloji və paremioloji yaddaşından yaradıcılıqla istifadə edilmişdir. Müəllifin kəlmə seçimi, işlətdiyi məcazlar heca vəznli şeirin ölçü, qafiyyə ölçülərinə məharətlə uyğunlaşdırılmışdır. Azərbaycan Türkcəsinin hamılıqla ümumişlək söz varlığıyla yanaşı, arxaik kəlmələrdən, dialekt ünsürlərindən də bolluca yararlanılmışdır.

1. Bəxtiyar Vahabzadə Şeirlərində Ana Dili İlkəsi

20-ci yüzilin 50-ci illərindən başlayaraq Azərbaycan ədəbi dilində yeni inkişaf sürəci gözlənilir. Xalq danışığı dilinə məxsus bəzi söz və ifadələr yazılı dilə gətirilmiş, dilin iç imkanları hesabına yeni sözlər və ifadələr ortaya qoyulmuşdur. Bədii ifadə araçları yeni və orijinal olmasıyla diqqəti çəkir. Belə novatorluq dövrünün ədəbi əsərlərinin dilində daha geniş ölçəkdə sərgilənir. Bunlar həmin dövrün şair və yazarlarının fərdi yaradıcılıq üslubu və ədəbi dilin ümumi inkişaf xətti kimi önəm daşıyır.

Ədəbiyyata gəlmiş vaxtlardan şeirlərinin məzmunu, ideya-bədii xüsusiyyətləri və dil çarələri baxımından oxucu auditoriyasının rəğbətini qazanmış şairlərdən biri olan Bəxtiyar Vahabzadənin şeirləri oxucu zövqünün, bədii-zehni idrakının formalaşmasında əlverişli rol oynamışdır.

Şairimiz yeni mövzularla ədəbiyyata gəlmiş kimi, ənənəvi mövzu və motivləri yeni tərzdə işləməyi, təqdim etməyi də bacarmışdır. Millilik, milli kökə bağlılıq, vətənə sevgi, dilə hörmət bu şeirlərin məhvərini təşkil edir.

Akademik Tofiq Hacıyevin təsbitincə: “Bütün söz ustaları kimi, Bəxtiyar da işlətdiyi dili şeir vasitəsi olmaqdan öncə ana dili kimi, ulu babalarımızın yadigarı, əcdadlarımızdan qalan və başqa mənəvi zənginlikləri də yaşadan ən böyük mənəvi sərvət kimi sevir” (Hacıyev, 1990, s. 106).

Şair, 1950-ci illərdən Azərbaycan poeziyasını yeni mövzulara zənginləşdirmiş, yeni sosial-ictimai məsələləri şeir diliylə dilə gətirmişdir. Sovet rejiminin, kommunist ideologiyasının milli dilləri sıxışdırmaq siyasətinin hökm sürdüyü vaxtlarda cəsarətlə ana dili haqqında şeirlər yazmış, ana dilinə xor baxanlara ürək sözlərini deməkdən çəkinməmiş, doğma dilə bir övlad rəğbəti bəsləmişdir.

Dil açanda ilk dəfə ana söyləyirik biz,
“Ana dili” adlanır bizim ilk dərsliyimiz.
İlk mahnımız laylanı anamız öz südüylə
İçirir ruhumuza bu dildə gilə gilə.

(Vahabzadə, 2004, s. 10).

Bəxtiyar Vahabzadə öz əsərlərinə ana dilini və onun taleyi məsələlərini mövzu seçməklə kifayətlənməyib, dil barəsində düşüncələrinin məhsulu olan müəyyən dilçilik terminlərinin bədii təsvir vasitələri sırasına gətirilməsinə də cəhd göstərmişdir: “isim, sifət döyüzlərdə çox zaman karıxar, feillərsə döyüzlərdən həmişə qalib çıxar” (Alməmmədova, 2010, s. 14).

Ana dilini bilməyən, sevməyən “modabaz” vəzifə sahibləri hələ 1960-cı illərdə yazdığı şeirlərinin tənqid, ifşa hədəfləri olmuşdur:

Mənim övladıma ana dilində
Dərs deyən “ağıllı” müəllimə bax.
“Vətən”, “vətən” deyir, öz övladını
Əcnəbi dilində oxudur ancaq.

(Vahabzadə, 2004, s. 45).

Populyar “Mənim anam” şeirindən:

Savadsızdır,
Adını da yaza bilmir mənim anam...
Ancaq mənə say öyrədib, ay öyrədib, il öyrədib,
Ən vacibi dil öyrədib mənim anam...
Bu dil ilə tanımışam
Həm sevinci, həm də qəmi...
Bu dil ilə yaratmışam
Hər şeirimi, hər nəğməmi.
Yox, mən heçəm, mən yalanam,
Kitab kitab sözlərimin müəllifi - mənim anam!

(Vahabzadə, 2004, s. 53).

2. Bəxtiyar Vahabzadə Şeirlərində Sözü Anlam Çalarları

Şairimiz dönəmlər boyu dilimizdə işlənərək sabit birləşmələrə dönüşmüş frazeoloji vahidlərdən şeir dilində özünə məxsus şəkildə istifadə etmişdir. Həmin frazeologizmləri ya struktur baxımından, ya da məzmun cəhətindən qismən dəyişərək, şeirin ideyasına və amacına uyğunlaşdırmışdır.

“Dağ dağa qovuşmaz, insan insana qovuşar” məlum atalar sözünü şair “Çay çaya qovuşmaz” şəklinə salır və şeirin məzmunuyla bütünləşdirərək uzlaşdırır:

Çay çaya qovuşmaz sular daşmasa,

Ulduzun ulduzla ünsiyyəti var.

Göydə buludlar da qoşalaşmasa,

Nə ildırım çaxar, nə yağış yağar.

(Vahabzadə, 2004, s. 10).

Şairin şeirləri spesifik-özəllikli cümlə biçimləriylə, semantik-sintaktik quruluşla səciyyəlidir.

Bir rəngi yox, göylərin min rəngini sevirəm,

Bir gülü yox, güllərin çələngini sevirəm.

(Vahabzadə, 2004, s. 11).

Örnekdəki misralarda seçilən forma mənə qarşılaşdırması yaradır və məzmunun daha kamil, yadda qalan olmasını təmin edir.

Maraqlı müqayisələr aparır:

Təlatümsüz ürəklər qovuq kimi boş olur.

(Vahabzadə, 2004, s. 11).

Yeni bənzətmələrlə oxucuyu heyrləndirir:

Həyat bir Cıdır düzü, bir döyüş meydanıdır,

Hər kəsi öz cürəti, öz qüdrəti tanıdır.

(Vahabzadə, 2004, s. 12).

Yeni və maraqlı anlam tutumlu ifadələr vücuda gətirir:

Şığımaq istəyirəm başsız küləklər kimi.

(Vahabzadə, 2004, s. 13).

Azərbaycan dilində məcazi mühtəvalı “başsız atlı” birləşməsinin qəlibində işlənən “başsız küləklər” deyişi dövrün ədəbi dili üçün yeni sayılır.

Şair bəlli motivlər üçün yeni ifadə biçimləri tapır:

Getdilər iş dalınca, ürəkləri getmədi.

(Vahabzadə, 2004, s. 12).

Burada “ürəkləri getmədi” ifadəsi könülsüz iş görmək anlamındadır.

Atlarını daşlığa salıb səyirtmədilər.

(Vahabzadə, 2004, s. 12).

Bu misradakı anlam “çətinlik görməmək” düşüncəsinə göndərmədir.

B. Vahabzadənin şeirlərindəki sadalama intonasiyası təkrarlıq, təkidlik səciyyəsi yaradır. Müəllif bu səciyyədən fikir və mülahizələrini daha təsirli şəkildə çatdırmaq üçün üslubi vasitə kimi bəhrələnir:

Qoy döysün yağış məni, boran məni, qar məni,

Həyatın boranları daim yaşadar məni.

(Vahabzadə, 2004, s. 12).

Heca vəznli şeirin janr, biçim standartlarından kənara çıxan fraqmentlər müşahidə edilir:

Bir rəngi yox, göylərin min rəngini sevirəm.

Bir gülü yox, güllərin çələngini sevirəm.

Mən çıxmağa təpə yox, uca dağ istəyirəm,

Həyatı həyat kimi yaşamaq istəyirəm,

yaşamaq istəyirəm!

(Vahabzadə, 2004, s. 13).

Cənubi Azərbaycana işarə ilə yazırdı:

Füzuli həsrətlə qürbətdən vətənə baxırdı,

Mən isə... vətəndən vətənə baxıram.

(Vahabzadə, 2004, s. 17).

Yarıya bölünmüş xalqın faciəsi, acı taleyi obrazlı dillə, poetik ifadə tərzilə çatdırılır.

Azərbaycan ədəbiyyatında ana haqqında çoxlu şeirlər yazılsa da, ananın dünyadan köçməsinə Bəhtiyar Vahabzadə poetik ifadə tərzində son dərəcə təsirli duyğuyla təqdim edir:

Sən məni dünyaya gətirdin, ana,

Mənsə yola saldım dünyadan səni.

(Vahabzadə, 2004, s. 20).

Torpağa, vətənə bağlılıq şairimizin şeirlərinin leytmotivini, ana xəttini təşkil edir. Hələ 20-ci yüzilin 60-cı illərində qələmə aldığı bir şeirində vurğuyla ifadə edirdi:

Kimsənin torpağında gözüm yox,

Bilsin aləm.

Torpağımdan bir çərək

Kimsəyə də vermərəm.

(Vahabzadə, 2004, s. 33).

Şair Azərbaycan ədəbi dilinin frazeoloji xəzinəsinə bacardığı qədər yaradıcı şəkildə yanaşmış, danışiq dilində geniş yayılmış “arzusu ürəyində qalmaq” idiomunu özgün bir tərzdə lirikaya gətirmişdir:

Neçə gözəl arzunu siqar tüstüləriylə

Havaya sovurmuşuq.

(Vahabzadə, 2004, s. 39).

Şair Azərbaycan ədəbi dilindəki “bağlı qapılar” birləşməsini “qaşqabaqlı qapılar” (Vahabzadə, 2004, s. 40) şəklinə salır. Lirik təxəyyülün məhsulu olan bu cür ifadələr onun misralarında çoxdur.

Arxaik sözlərdən şairin misralarında fonetik səsləşmə bağlamında istifadə edilir:

İdrakın irişməz dərinliyindən

Onlar söz axtarmır, fikir axtarır.

(Vahabzadə, 2004, s. 42).

Müasir Azərbaycan dili üçün köhnəlmiş hesab edilən “irishmək” sözü (çatmaq, yetişmək mənasında; günümüz Türkiyə Türkcəsində fəal işlənən “erişmek”) idrak sözüylə fonetik səsləşmə (i ünlüsü səsləşməsi) yaratdığı üçün şeir mətninə estetik çalarlıq qazandırır.

Çoxmənalı sözün anlamları eyni bir şeirdə növbələşərək poetik ifadə vüsətini gücləndirir:

Şekidə məhlə var nə qədər desən,

Gəldim bu dünyaya “Yuxarı baş”da.

Bir göz evimizdə nə desən vardı,

Taxca aşağıda, buxarı başda.

Çıxdı ahıllığım o evdən çölə,

Amma uşaqlığım yuxarı başda.

İndi mən həsrətəm ata yurduma,

Odu ürəkdədir, buxarı başda.

(Vahabzadə, 2004, s. 80).

Yuxarı başda və buxarı başda ifadələri şeir boyu iki dəfə fərqli anlamlarda işlənir. Yuxarı baş - məhəllə adını və evin yuxarı tərəfini bildirir. Bu cür mənaların növbəliliyi həm söz oyunu, kalambur yaradır, həm də şeirə ifadəlilik, yaraşıqlıq qazandırır.

Çağdaş Azərbaycan dili üçün ənənəvi olmayan kök və şəkilçi əlaqələnmələri şairimizin şeirlərində özünəxas tərzdə təcəssümünü tapır: Qırışlandı illər onun sifətində (Vahabzadə, 2004, s. 85). Buradakı qırışlandı qırış açdı mənasındadır. Misralar içərisində sükançı, nəğmələşdi və kimi neologizmlərə də sıxlıqla rastlanır.

Şairin əsərlərindəki dialekt leksikası üslub baxımından önəmə sahibdir. Şivə sözləri də öz növbəsində şeirlərin poetik-texniki zənginliyinə dəlalət edir:

Can atırıq zirvələrə,
Yolumuzda Səhl Sumbat.
O Sumbatdan törəyənin
Soyu - Sumbat, huyu - Sumbat,
Dili - mənim, əli - qənim.

(Vahabzadə, 2004, s. 115).

Soy sözü ilə qafiyələnən huy leksemi Azərbaycancaının Şəki, Qazax, Tovuz şivələrində - Türkiyə Türkcəsində olduğu kimi- “xasiyyət, xarakter” mənasındadır (Azərbaycan Dilinin Dialektoloji Lüğəti, 2007, s. 230).

Bəzən də qafiyə üçün köhnəlmiş sözlərə müraciət edilir:

Öz könlümün səmindən öz könlümə ün düşüb,
Dağlar başı qaralıb, dərələrə gün güşüb.

(Vahabzadə, 2004, s. 255).

Buradakı “ün” sözü əski Türkcədə səs anlamında olub, izləyən misradakı gün sözüylə qafiyələnir.

Şairin ədəbi dilində yeni obrazlı ifadələr də bolluca önümüzdə çıxmaqdadır:

“Ehtiyat sözündən ehtiyatlıyam” (Vahabzadə, 2004, s. 87).

“Haqqında ədalətin öldü anası” (Vahabzadə, 2004, s. 126).

“Heyrətdədir heyrətimiz” (Vahabzadə, 2004, s. 241) və s.

“Mənim atam öz qəlbində dəfn etmişdi öz özünü” (Vahabzadə, 2004, s. 84).

“Od alov sürünür şəhərdə dil dil” (Vahabzadə, 2004, s. 176).

“Qorxudan qorxuram” (Vahabzadə, 2004, s. 88).

Şairimiz Azərbaycan Türkcəsinin iç imkanları əsasında yeni sözlər - neologizmlər kəşf edir və onları uğurla dizələrində işlədir. Məsələn: ağlın qıbləsi, ağlının gözü, bir çimdik qeyrət, əqidədaş, ikiqat yetim, qəlb oğrusu, mədəni oğru, mənəvi oğru, ömür oğrusu, söz alağı, sözün gülləsi, sual köhləni, vicdan oğrusu və s. (Vahabzadə, 2004, ss 51-52, 72, 76, 88, 97, 122, 132, 144).

3. Bəxtiyar Vahabzadə Misralarında Xalq Dilinin Şeiriyyəti

Canlı danışiq dili üçün səciyyəvi olan sual cümlələrinin, söz-cümlələrin işləvliyi şairin poeziyasında tərənnümə səlislik əxz edir:

Kimdir mənim ən qorxulu düşmənim?

Kaş biləydim bunu mən,

O zərbə vurmamışdan

Kəsəydim yolunu mən.

Kimdir mənim düşmənim?

Yaxşımı qoyub, yamanımı danışan mı?

Yox!

Eyiblərimi deyib, arxamca gülən mi?

Yox!

Mənim nöqsanlarımı məndən yaxşı bilən mi?

Yox! Yox! Yox!

(Vahabzadə, 2004, s. 13).

Belə cümlələr şeir dilini xalq danışığına yaxınlaşdırmaqla canlılığı da artırır. Şair dilin potensialından yola çıxaraq, yeni ifadələr, yeni maraqlı deyimlər ortaya qoyur:

Mən onda öz özümü daha yaxşı görürdim,

Onda eyiblərimə özüm düşmən olardım.

(Vahabzadə, 2004, s. 14).

“Eyiblərə düşmən olmaq” birləşməsi “özü öz eybini görmək” anlamını ifadə edir.

Yaxud başqa nümunələr:

“Baxıb vicdan güzgüsünə özümü danlayırdım”.

“Mən həyat yollarından ayaqlarımla deyil, əqidəmlə keçirəm”.

“Məndən əvvəl doğulubdur sinəmdəki duyğular”.

(Vahabzadə, 2004, s. 14, 15).

Xalq, kütlə danışığından ədəbi dilə yeni söz və ifadələr gəldiyi təbiidir, yazılı ədəbiyyatdan da öz növbəsində xalq dilinə frazeoloji material keçir. “XX əsr yazarları xalq dilindən axın axın yeni söz və ifadələri ədəbi dilə gətirdikləri kimi, özləri də xeyli yeni nümunələr yaratdılar. Onların yeni söz və ifadələri ədəbi dil dairəsində fəaliyyətə başlayır, aktuallığı və hazırcavablığı sayəsində tezliklə ümumxalq malına çevrilir” (Hacıyev, 2012, s. 244).

Bu baxışla Bəxtiyar Vahabzadə yaradıcılığının söz bəhrəsi olan bəliqli ifadələr çağdaş ədəbi dilimizdə bir növ idiomlaşır: “Bircə ondan razıyam ki, özümdən narazıyam” (Vahabzadə, 2004, s. 15).

Sonuç

Günümüz Azərbaycan ədəbiyyatında ən sevilən şair tanımını sahiblənmiş olan, oxucular tərəfindən həmişə ehtiramla, sevgilə yad edilən Bəxtiyar Vahabzadənin Türkcülük və vətənsəvərlik ideyalarıyla zəngin şeirləri, poemaları, mənzum dramları onu Türk könül dünyasının populyar şairlərindən biri müstəvisinə yüksəltdi. Azərbaycan ədəbiyyatını yeni mövzularla, yeni ədəbi tərzlə kamilləşdirdiyi kimi, şeirlərindəki özünə məxsus dil və üslub xüsusiyyətləri də ədəbi dildə novatorluq keyfiyyəti kəsb edir.

Şair frazeoloji vahidlərə lirika dilində yeni məzmun vermiş, özünəxas cümlə biçimlərindən istifadə etmiş, özgün bənzətmələr, müqayisələr yaratmış, şeirin mühtəva tutumuna əlavə mənə çaraları qatmışdır. Şairin yeri gəldikcə uyqladığı sual, nida cümlələri şeir dilinin emosionallığını, coşqusunu artırır, ekspressivliyini gücləndirir.

Bəliirli misralar gələnəksəl heca şeirinini qəliblərindən kənara çıxsə da, professionallıq göstəricisi, müəllif üslubu kimi diqqəti çəkir.

Şairimizin işlətdiyi yeni ifadələr şeiriyyət dilini xalq dilinə yaxınlaşdıraraq, onun canlılığını, tərəvətilliyini və həmçinin anlaşırlılığını təmin edir. Ortaya qoyulan bir çox ifadələr, deyimlər Azərbaycan ədəbi dilində sabit birləşmələrə dönüşmüş, idiomlaşmışdır.

Millilik ilkələrinə, milli soykökə, vətənə, ana dilinə sevgi Bəxtiyar Vahabzadə şeirlərinin məhvərində dayanır. Şair Azərbaycan xalq danışığının, ədəbi dilinin söz varlığından, frazeoloji vahidlərdən, neologizmlərdən, köhnəlmiş sözlərdən, şivə materiallarından üslub məqsədilə və yaradıcılıqla yararlanmışdır. Fikir və ideyalarını təsirli şəkildə bildirmək üçün çeşidli biçim, biçəm ünsürlərindən bəhrələnmişdir.

Misralara bədii estetik sənətkalıq qazandıran intonativlik, əlavə çalarlar, polisemantizmlər şeirlərdə poetik ifadə tərzini üstün səviyyəyə yüksəltmişdir.

Dolayısıyla, Bəxtiyar Vahabzadə şeirlərinin dilinin ifadəliliyini, yaşarılığını artıran, onlarda ahəngdarlığı qüvvətləndirən və şairimizi milli ədəbi dili zənginləşdirmiş novator, yenilikçi ədiblərimizin öncülü kimi tanımlayan başlıca xüsüsə, onun lirik parçalarında yeni uyğun kəlmələrin, yeni dolğun ifadələrin bolluğudur.

Kaynaklar

Alməmmədova, S. (2010). *Bəxtiyar Vahabzadə poeziyasının dili*. Elm.

Azərbaycan Dilinin Dialektoloji Lüğəti (2007). Şərq Qərb.

Hacıyev, T. (1990). *Şeirimiz, nəsrimiz, ədəbi dilimiz*. Yazıçı.

Hacıyev, T. (2012). *Azərbaycan ədəbi dilinin tarixi*. Elm.

Vahabzadə, B. (2004). *Seçilmiş əsərləri, 2 cildə*. Öndər.

Extended Abstract

Bakhtiyar Vahabzade, who has gained the definition of the most popular poet in today's Azerbaijani literature and is always remembered with respect and love by readers, has elevated his poems, poems, and verse dramas, rich in the ideas of Turkism and love for the homeland, to the level of one of the popular poets of the Turkic world. Just as he perfected Azerbaijani literature with new themes and a new literary style, his unique language and style features are also innovative for the Azerbaijani literary language.

In the middle of the 20th century, the Azerbaijani literary language entered a new stage of its development. The written literary language was enriched with elements of the colloquial language, and along with lexical units borrowed from other languages, new words were created based on the internal capabilities of the Azerbaijani language. New and original artistic descriptions and means of expression manifested themselves in poetry and prose.

In the poems of the sun of contemporary Azerbaijani poetry, Bakhtiyar Vahabzade, along with the power and potential of the native language, the development trends of our literary language were reflected in the most powerful and comprehensive way. The unique linguistic features of the poems, artistic descriptions, means of expression and other stylistic indicators bring to the agenda the need to study them from a linguistic perspective. The poet's poetic language, in parallel with its artistic scope, is distinguished by its clarity and fluency, and its proximity to the

colloquial language. He creatively used the phraseological and paremiologically treasury of the Azerbaijani language in his poems. The author's choice of words and the metaphors he uses are skillfully adapted to the meter and rhyme requirements of syllabic poetry.

Along with the commonly used common vocabulary of the Azerbaijani language, archaic words and dialect units are also used abundantly.

Bakhtiyar Vahabzade is one of the poets who has won the sympathy of the reader's audience in terms of the content, ideological and artistic features and linguistic nuances of his poems since he came to literature. The poet's poems have played an essential role in the formation of the reader's taste and artistic and intellectual thinking. Just as Bakhtiyar Vahabzade came to literature with new themes, he also managed to work on and present traditional themes in a new way. Nationality, attachment to roots, love for the homeland, and love for the language form the basis of those poems.

The poet has brought innovations to Azerbaijani poetry since the 1950s, touched on new themes, and raised new social issues with his poetic language. During the reign of the Soviet regime and communist ideology, he wrote poems about his native language, did not hesitate to express his heartfelt words to those who despised his native language, and instilled love and respect for his native language.

Intellectuals and officials who did not know their native language were the main targets of criticism for his poems written in the 1960s. The poet has used phraseological units that have been developed in our language over the years and have become stable combinations in his poetic language in a unique way. The author has changed these phraseologisms either in terms of structure or content, adapting them to the idea and purpose of the poem.

The poet's poems are characterized by specific-specific sentence forms, semantic-syntactic structure. The poet uses new analogies, creates expressions with new and interesting meanings, finds new forms of expression for certain motives.

In Bakhtiyar Vahabzade's poems, enumerative intonation creates a tone of insistence. The author uses it as a stylistic tool to convey his thoughts and opinions to the reader more effectively. Fragments that go beyond the genre and form patterns of traditional syllabic poetry are observed. The poet approaches the phraseological materials of the Azerbaijani literary language as creatively as he can. Archaic words are used in the poet's verses for the sake of phonetic harmony. The meanings of a polysemantic word alternate in the same poem, strengthening the poetic style of expression. Root and suffix connections that are not traditional for the modern Azerbaijani language are reflected in our poet's poems in a unique way. Sometimes obsolete words are used to create rhymes.

Our poet creates new words - neologisms based on the internal capabilities of the Azerbaijani language and successfully uses them in his verses. New figurative expressions also appear in abundance in the literary language of our poet. The functionality of the question sentence, the word sentences, which are typical for the lively spoken language, gives fluency to the chant in the poet's poetry. Such sentences bring the language of poetry closer to the folk language and also increase its vitality. The poet reveals new expressions, new interesting idioms based on the potential of the language. From this point of view, some expressions that are the fruit of Bakhtiyar Vahabzade's creativity become a kind of idiom in our contemporary literary language.

Therefore, new appropriate words, new full expressions increase the expressiveness and vitality of the language of Bakhtiyar Vahabzade's poems, strengthen their harmony and introduce our poet as a pioneer of our innovative and innovative writers who enrich our literary language.

Bakhtiyar Vahabzade gives new content to phraseological units in the language of poetry, uses unique sentence forms, creates original analogies, comparisons, and adds additional shades of meaning to the content of the poem. The question and exclamatory sentences that the poet uses as appropriate increase the emotionality of the poetic language and strengthen its expressiveness. Although some lines go beyond the molds of traditional syllabic poetry, they attract attention as an indicator of professionalism and the author's style. The new expressions used by the poet bring the language of poetry closer to the vernacular, providing it with vitality, freshness and also comprehensibility. Many expressions and idioms created by the author have become stable combinations in the Azerbaijani literary language, have become idioms. Nationality, attachment to one's roots and homeland, love for one's native language are at the root of Bakhtiyar Vahabzade's poems. The poet used the vocabulary of the Azerbaijani literary language, phraseological units, neologisms, obsolete words, dialect words for stylistic purposes and creatively. The poet benefited from various stylistic figures to effectively express his thoughts and ideas. Intonation, additional shades, and polysemantics, which give the verses a literary aesthetic artistry, have raised the poetic expression style in the poems to a superior level.

